

Resultaten

Onderzoek naar de impact van de uitbraak van het coronavirus op het welbevinden van inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland
(4^e coronapeiling, 7-14 september 2020)

Over de coronapeilingen van GGD Noord- en Oost-Gelderland

Nederland is al ruim een half jaar in de ban van het coronavirus. GGD Noord- en Oost-Gelderland onderzoekt wat de impact hiervan is op het dagelijks leven en het welbevinden van de bevolking. Er worden vragenlijsten uitgezet via het GGD-panel en de sociale media. Er zijn inmiddels vier coronapeilingen onder volwassenen gehouden:

- Peiling 1: 23-29 maart 2020
- Peiling 2: 23 april-3 mei 2020
- Peiling 3: 16-23 juni 2020
- Peiling 4: 7-14 september 2020

Daarnaast heeft GGD Noord- en Oost-Gelderland in mei 2020 een coronapeiling Jeugd gehouden.

Dit rapport beschrijft de resultaten van de vierde coronapeiling onder volwassenen.

Bijna 2200 deelnemers

Aan de vierde peiling hebben 2194 volwassenen (18+) meegedaan. Er is gewogen naar geslacht, leeftijdsgroep (18-45 jaar; 45-64 jaar; 65+) en subregio (Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe). Ten aanzien van deze kenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de hele bevolking van de regio Noord- en Oost-Gelderland.

Het leven gaat vaak weer gewoon door, maar er is ook verlies van werk en inkomen

Negen op de tien mensen proberen weer zo normaal mogelijk door te gaan met het leven. Dit percentage is toegenomen sinds maart (78%).

“Ik heb mijn normale leven grotendeels weer op kunnen pakken. Er zijn enkele ‘corona-aanpassingen’ maar die beïnvloeden niet de kwaliteit van leven voor mij.”

Van de werkenden geeft 80% aan dat het werk gewoon doorgaat. Dit percentage is aanzienlijk toegenomen sinds het begin van de coronacrisis: maart (51%), april (66%), juni (76%).

Zes procent van de deelnemers is door de coronacrisis het werk gedeeltelijk kwijtgeraakt en 2% is het werk helemaal kwijtgeraakt. Zeven procent maakt zich zorgen zijn/haar werk te verliezen. Voor 13% van de respondenten geldt dat door corona zijn/haar financiële situatie is verslechterd.

Het aandeel van werkenden dat (vooral) thuis werkt neem nog steeds af: van 39% in maart tot 26% in september (figuur 1).

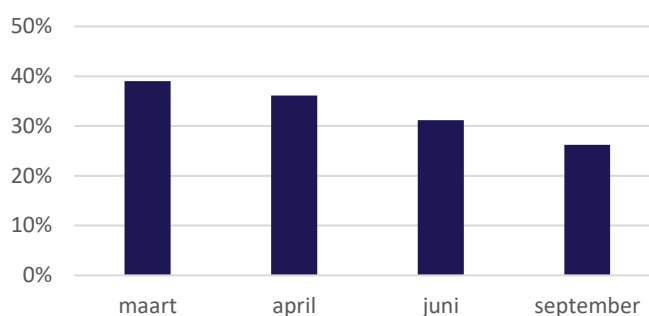
Thuiswerkers noemen als positieve kanten:

1. Geen/minder reistijd;
2. Hogere productiviteit;
3. Werk en privé zijn beter te combineren.

Negatieve kanten zijn onder meer:

1. Minder contact met collega's;
2. Werk en privé zijn minder goed gescheiden;
3. Geen goede werkplek hebben.

Figuur 1: Werkt nu (vooral) vanuit huis

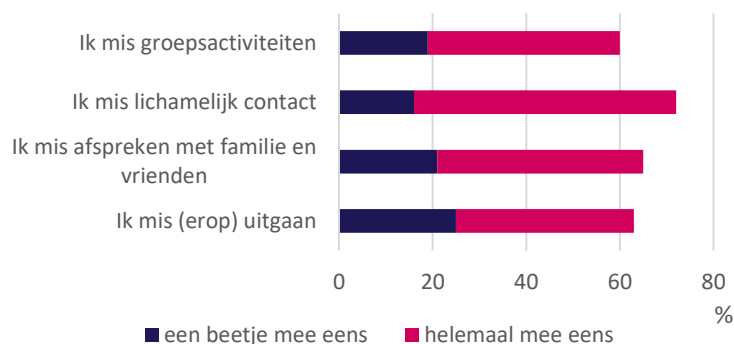
Na de zomervakantie zijn ook de leerlingen van het voortgezet onderwijs weer volledig naar school. Acht op de tien ouders zijn hier positief over. Ouders die hier neutraal of negatief in staan geven als belangrijkste reden aan dat zij bezorgd zijn voor besmettingsgevaar op school. Ouders met een verhoogd risico op een ongunstig verloop bij een coronabesmetting staan er vaker negatief tegenover dat hun kinderen weer naar het voortgezet onderwijs gaan.

Vooraf de sociale activiteiten worden gemist

Ondanks dat veel dagelijkse activiteiten weer gewoon doorgaan, worden sociale activiteiten nog steeds gemist. Ruim 7 op de tien mensen missen lichamelijk contact met anderen. Verder worden groepsactiviteiten (zoals verenigingsleven, bijeenkomsten van sport, muziek of kerk etc.), het afspreken met vrienden en (erop) uitgaan vaak gemist (figuur 2).

Vooraf mensen onder de 45 jaar missen de sociale groepsactiviteiten en het (erop) uitgaan. Het gemis van sociale activiteiten is ten opzichte van juni niet significant afgenomen.

Figuur 2: Mist sociale activiteiten

“Veel lijkt weer normaal, maar ik mis de speciale dingen waar je naar uit kunt kijken. Een feestje, een festival, een concert.”

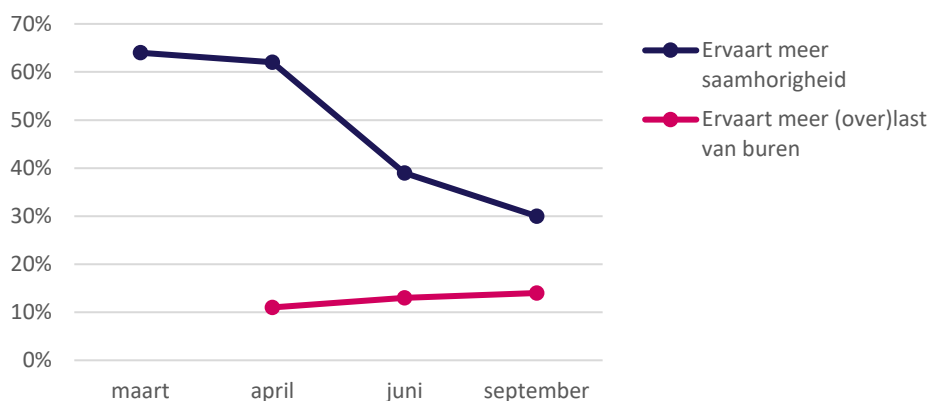
Saamhorigheid in de samenleving neemt verder af

Aan het begin van de coronacrisis ervoer bijna twee derde van de inwoners van de regio Noord- en Oost-Gelderland meer saamhorigheid in de samenleving. Dit gevoel is aanzienlijk gedaald. Toch geeft in september nog steeds gemiddeld 30% van de inwoners aan meer saamhorigheid te ervaren (figuur 3). Ouderen (65+) ervaren dit vaker (39%) dan 45-64-jarigen (25%).

Gedurende het verloop van de coronacrisis neemt de overlast van burens en buurtgenoten iets toe. Gemiddeld geeft 14% van de respondenten aan hiervan last te hebben. De meeste overlast wordt gerapporteerd door inwoners van de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe (17%), en de minste door inwoners van de Achterhoek (11%).

“Meer saamhorigheid zou het voor iedereen beter te verdragen maken. Doordat niet iedereen zich aan de afspraken houdt, ben ik genoodzaakt mij nog steeds terug te trekken uit het openbare leven.”

Figuur 3: Saamhorigheid en burenoverlast

Ruim de helft van de mantelzorgers ervaart belemmeringen

17% van de deelnemers geeft mantelzorg. Vrouwen verlenen vaker mantelzorg dan mannen (21% vs. 13%). Ruim de helft van de mantelzorgers ervaart belemmeringen bij het verlenen van de zorg (8% heel erg en 47% een beetje). Dit komt vooral omdat het op afstand blijven lastig of niet mogelijk is of omdat lichamelijk contact wordt gemist.

“De belemmering betreft niet eens zozeer de zorg, maar het persoonlijk contact in de vorm van een arm om iemand heen.”

De meeste mensen kunnen zich vinden in de bezoeksregeling van de zorginstelling

15% van de deelnemers heeft een naaste die verblijft in een zorginstelling (bijv. verpleeghuis, gezinsvervangend tehuis of instelling voor gehandicapten). Driekwart geeft aan dat de zorginstelling een bezoeksregeling heeft. Verreweg de meeste mensen kunnen zich vinden in deze bezoeksregeling. Een kleiner deel geeft aan het lastig te vinden en een nog kleiner deel vindt het overdreven.

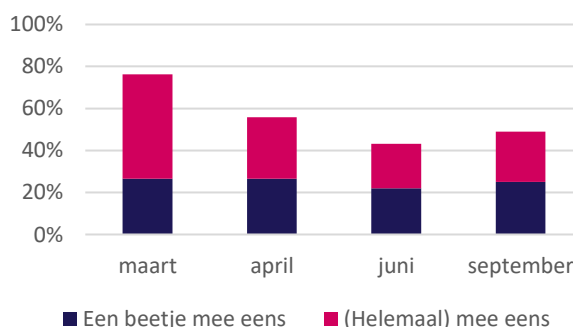
Bezorgdheid neemt weer iets toe

Nu het aantal besmettingen met het coronavirus weer toeneemt, zien we ook dat de bezorgdheid onder de bevolking – na een eerdere daling – weer stijgt: van 43% in juni tot 49% in september (figuur 4).

Mensen maken zich vooral zorgen:

1. Om de gezondheid van zichzelf of hun naasten (82%);
2. Over een eventuele tweede golf (63%);
3. Omdat anderen zich niet houden aan de anderhalve meter afstand (60%);
4. Over de economische gevolgen voor ons land (52%).

Figuur 4: Is bezorgd

“Ik ben bezorgd omdat mensen lak hebben aan de regels en doen alsof het virus niet bestaat.”

Vrouwen zijn vaker bezorgd dan mannen (54% vs. 43%). Mensen met een verhoogd risico op een ongunstig verloop bij een coronabesmetting zijn vaker bezorgd (53%) dan mensen die niet in de risicogroep vallen (46%).

Jongvolwassenen scoren minder gunstig op welbevinden

Ongeveer twee derde van de respondenten vindt 'het allemaal wel lang duren'.

Jongvolwassenen (18-27 jaar) vinden dit vaker dan ouderen. Ook geven jongvolwassenen vaker aan zich te vervelen. Het percentage respondenten dat zich verveelt is echter wel afgenomen van gemiddeld 25% in april tot 16% in september.

Ten opzichte van maart is het aandeel mensen dat zich gestrest voelt behoorlijk afgenomen. Toch ervaart in september nog steeds gemiddeld 28% van de mensen stress. Dit percentage daalt naarmate de leeftijd toeneemt (figuur 5).

“Altijd nadenken over afstand houden, voorzichtig zijn, een kuchje en meteen denken: moet ik me laten testen? Het idee dat je besmet kan zijn zonder het te weten. Dat levert bij mij veel stress op.”

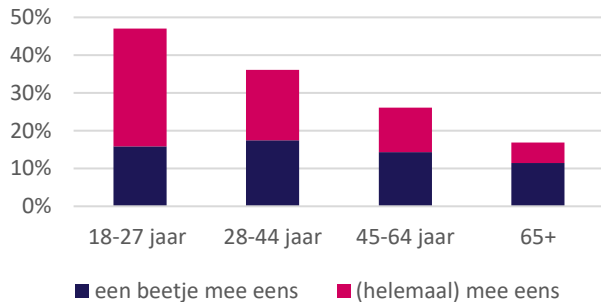
Het percentage dat zegt zich eenzaam te voelen blijft stabiel (18%). Ook ten aanzien van eenzaamheid zien we dat jongvolwassenen dit vaker ervaren dan ouderen.

Corona-uitbraak blijft van invloed op de leefstijl

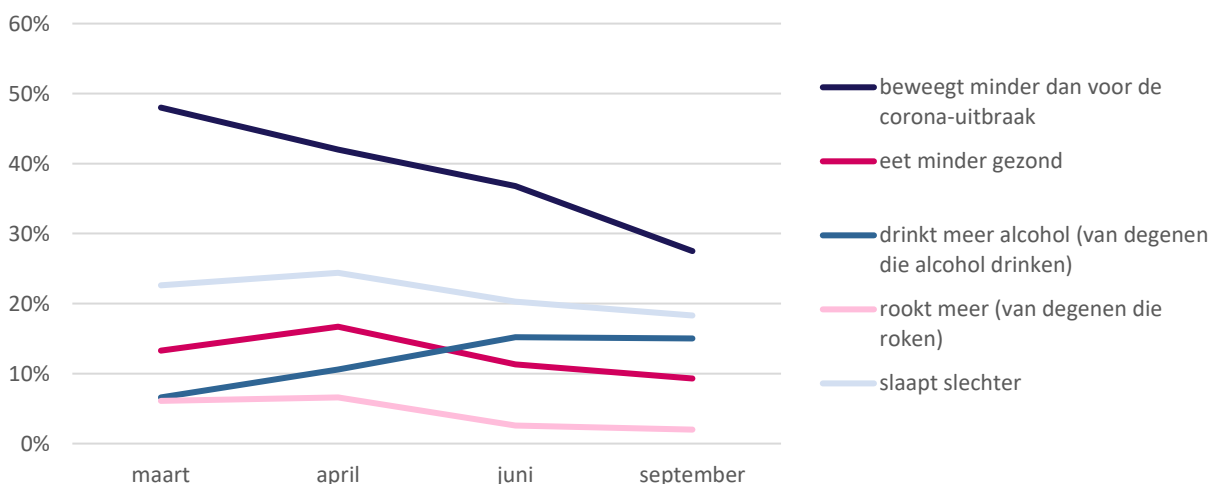
In maart gaf bijna de helft van de respondenten aan minder te zijn gaan bewegen dan voor de corona-uitbraak. Bijna een kwart gaf aan slechter te slapen. Ook zagen we dat er groepen waren die minder gezond gingen eten en meer gingen roken of drinken. Ten opzichte van maart is de groep die minder beweegt dan voor de uitbraak behoorlijk gedaald. Toch geeft in september nog altijd 28% aan minder te bewegen. Ten aanzien van slapen, voeding en roken zien we sinds april verbeteringen. De groep die meer alcohol drinkt dan voor de corona-uitbraak is echter gedurende de afgelopen periode toegenomen (figuur 6).

Respondenten onder de 45 jaar geven vaker aan dat zij in de coronaperiode ongezonder zijn gaan leven dan daarvoor dan respondenten van 45 jaar of ouder.

Figuur 5: Voelt zich gestrest

Figuur 6: Leefstijl (ten opzichte van vóór corona-uitbraak)

Draagvlak voor de maatregelen blijft hoog en stijgt weer

Twee derde van de mensen vindt dat er voldoende maatregelen worden genomen om verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Het aandeel dat vindt dat er te weinig maatregelen worden getroffen is toegenomen van 8% in juni naar 17% in september. 16% vindt dat er teveel maatregelen zijn. Dit percentage is lager dan in juni, toen 24% nog vond dat er teveel maatregelen werden genomen.

Dat er in september meer draagvlak is voor de maatregelen dan in juni, zien we ook terug in figuur 7. We zien dat de groep die alle maatregelen overdreven vindt (19%), is afgenomen ten opzichte van juni (25%), maar nog wel groter is dan in april en maart.

Onder jongvolwassenen (18-27 jaar) is de groep die alle maatregelen overdreven vindt bijna drie keer zo groot als onder 65-plussers.

77% van de respondenten is van mening dat iedereen zich aan de regels moet houden, ongeacht leeftijd of kwetsbaarheid. Onder de jongvolwassenen is dit percentage met 63% lager dan onder de 65-plussers (85%).

“Ik maak me wel zorgen over de vele besmettingen van de afgelopen dagen. Als dat doorzet vind ik dat er meer maatregelen moeten worden genomen.”

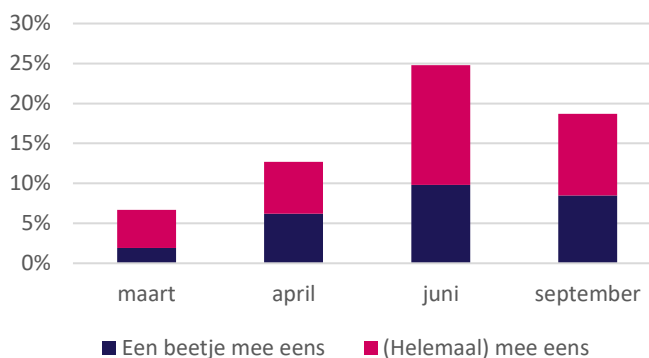
Ondanks dat het draagvlak voor de maatregelen hoog is, zien we dat het zich houden aan de maatregelen in september over het algemeen lastiger is dan in maart/april (tabel 1). Er is verschil tussen jongere en oudere volwassenen als het gaat om het zich houden aan de maatregelen. Jongere volwassenen (<45 jaar) hoesten en niezen bijvoorbeeld vaker in de elleboog en gebruiken vaker papieren zakdoeken, terwijl ouderen (>=65 jaar) zich beter houden aan de anderhalve metermaatregel, vaker drukte vermijden en zich beter houden aan de maatregel om maximaal 6 bezoekers thuis te ontvangen.

Tabel 1: % respondenten dat aangeeft dat het (zeer) goed lukt om zich aan onderstaande maatregelen te houden

	maart	april	juni	september
Was je handen vaak en zorgvuldig	-	80	66	65
Hoest en nies in je elleboog	-	82	74	76
Gebruik papieren zakdoeken	-	-	74	77
Schud geen handen	-	98	94	93
Werk zoveel mogelijk thuis	60	-	56	53
Houd 1,5 meter afstand	74	72	47	46
Blijf thuis bij verkoudheid	80	83	79	74
Vermijd drukte	-	-	72	65
Ontvang maximaal 6 personen thuis	-	-	-	84

- Geen gegevens

Figuur 7: Vindt alle maatregelen die worden genomen overdreven

Bereidheid tot testen is toegenomen, maar lang niet iedereen met klachten laat zich testen

Gemiddeld heeft 15% van de respondenten in de afgelopen twee weken last gehad van (milde of ernstige) griepachtige verschijnselen, zoals koorts, keelpijn, verkoudheid, hoesten of plotseling verlies van reuk of smaak. Van deze groep heeft 29% zich laten testen op het coronavirus. Dit percentage is aanzienlijk hoger dan in juni, toen slechts 12% van de mensen met klachten zich lieten testen. Een groot aantal mensen laat zich echter nog steeds niet testen (71%). De belangrijkste redenen die hiervoor worden genoemd zijn (meerdere redenen tegelijk mogelijk): klachten waren te wijten aan iets anders, zoals hooikoorts (62%); klachten waren niet ernstig genoeg (44%); klachten waren snel weer over (33%). De testbereidheid is het laagst onder 65-plussers.

Bereidheid tot quarantaine het grootst wanneer iemand zelf positief test

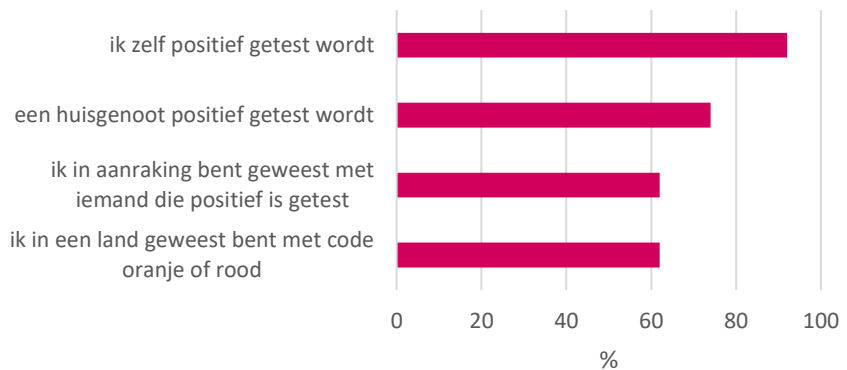
Ruim 9 op de 10 mensen geven aan dat zij bereid zijn in quarantaine te gaan, wanneer zij zelf positief getest worden op het virus (figuur 8).

“In dat geval ga ik zeker in quarantaine. Dat ben je aan anderen verplicht, we moeten het virus onder controle houden.”

Vijf procent geeft aan het nog niet te weten en drie procent zegt dan niet in quarantaine te gaan. Van de laatste groep zegt het grootste deel dat zij hun leven niet door het coronavirus willen laten beïnvloeden.

Als een huisgenoot positief getest wordt op corona, zegt 74% in quarantaine te zullen gaan. De bereidheid tot quarantaine is het laagst als iemand in aanraking is geweest met een positief getest persoon (62%) of uit een risicoland (code rood of oranje) terugkomt (62%). Mensen die nog niet weten of zij dan in quarantaine zullen gaan, geven bijvoorbeeld aan dat dat afhangt van eventuele klachten of de wens van hun werkgever. Ook geeft een deel aan zich dan zelf eerst te willen laten testen.

Figuur 8: Ik ben bereid in quarantaine te gaan als..

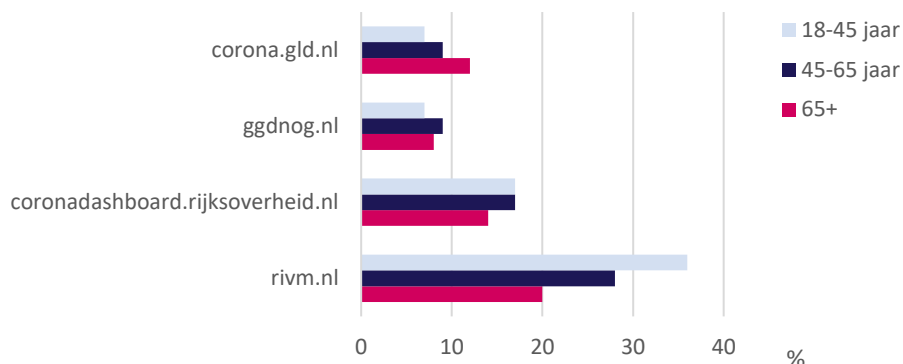
Veel mensen volgen het nieuws over corona, wel minder dan in het begin

Corona is nog steeds volop in het nieuws. Ruim driekwart van de respondenten zegt altijd of meestal het nieuws hierover te volgen. Bijna de helft zegt de berichtgeving over corona nu minder goed te volgen dan in het begin van de uitbraak. Ouderen volgen het nieuws vaker dan de jongere volwassenen. De televisie is het belangrijkste informatiekanal. Ook wordt het nieuws gevolgd via nieuwswebsites (zoals nos.nl), radio, regionale en landelijke kranten.

Op het internet wordt de website van het RIVM vaak geraadpleegd. Jongere volwassenen zoeken vaker naar informatie op internet dan ouderen. Dit geldt niet voor de website corona.gld.nl, die juist vaak door de ouderen wordt geraadpleegd (figuur 9).

Figuur 9: Zoekt informatie op:

Wie zijn de respondenten?

Voor dit onderzoek is een online vragenlijst voorgelegd aan het GGD-panel 'NOG Beter Weten'. Daarnaast is de vragenlijst ook uitgezet via sociale media. Er hebben 2194 mensen meegedaan aan de 4^e peiling.

- 64% is vrouw, 36% is man
- 23% is 18 tot 45 jaar, 44% is 45 tot 65 jaar, 33% is 65-plus
- 9% is laagopgeleid, 44% middelbaar opgeleid en 47% hoogopgeleid
- 40% komt uit de regio Midden-IJssel/Oost-Veluwe, 35% uit de Achterhoek en 25% uit de Noord-Veluwe
- 83% woont in een meerpersoonshuishouden en 17% is alleenstaand

Er is gewogen naar geslacht, leeftijdsgroep en subregio. Ten aanzien van deze kenmerken zijn de uitkomsten representatief voor de hele bevolking van de regio Noord- en Oost-Gelderland.

Informatie en nuttige links

✓ Website actuele informatie over het coronavirus van GGD NOG ✓ Actuele situatieschets COVID-19 Noord- en Oost-Gelderland ✓ Coronadashboard Rijksoverheid	✓ Het nieuwe coronavirus en leefstijl. Website van het Loket Gezond leven (RIVM) met diverse leefstijladviezen ✓ Tips voor Vitaal Thuiswerken ✓ Bij klachten: blijft thuis en laat je testen (Website Rijksoverheid)

GGD Noord- en Oost-Gelderland, 28 september 2020
 Team Advisering Publieke Gezondheid
 e-mail: onderzoek@ggdnog.nl